

טועמיה - חיים

לחיות עם הזמן בשבת קודש

ערב ש"ק פרשת תצוה-זכור תשפ"ה

הרב **מרדכי אלון שליט"א**

נכתב ונערך משמיעה ע"י תלמידים - לא מוגה

זמני הדלקת הנרות ויציאת השבת:

ירושלים - 16:06 | 17:18

תל אביב - 16:21 | 17:20

חיפה - 16:12 | 17:19

טבריה ומגדל - 16:20 | 17:18

באר שבע - 16:23 | 17:20

אבן מקיר תזעק

באמצע בין השולחן למנורה? כנראה שהקשר בין המזבח לבין הכפורת והארון הוא מהותי. ומה עושים שם? -

וְהִקְטִיר עֲלָיו אֶהָרֹן קְטֹרֶת סַמִּים בַּבֹּקֶר בַּבֵּיטּוּב אֶת-הַנֶּרֶת יִקְטִירָנָה. וּבְהַעֲלֹת אֶהָרֹן אֶת-הַנֶּרֶת בֵּין הָעֲרָפִים יִקְטִירָנָה קְטֹרֶת תָּמִיד לִפְנֵי ה' לְדֹרֹתֵיכֶם. (שם ט"ז)

וכפי שכולנו זוכרים - "פרס בשחרית ופרס בין הערביים", ואז מגיע הפסוק הבא -

לֹא-תַעֲלוּ עָלָיו קְטֹרֶת זָרָה וְעֹלָה וּמִנְחָה וְנִסֵּךְ לֹא תִסְכּוּ עָלָיו. (שם ט')

כלומר למרות שהוא נקרא מזבח לא זובחים עליו דבר אלא רק מקטירים קטורת. בזה"ק מופיע שהכהן זובח את עצמו ומעלה את הקטורת כלומר אותנו. וגם לגבי הקטורת - אין להעלות עליו שום "קטורת זרה", היינו קטורת של נדבה,² כלומר גם הקטורת הכי טהורה וקדושה, שמובאת בנדבה על ידי ישראל לשם שמיים - גם היא זרה למזבח הזו, למעט זו היומיומית המופיעה כאן.

אחת בשנה יכפר

וחוץ מבוקר וערב בכל יום, אחת בשנה יש שם דבר נוסף -

וְכִפֵּר אֶהָרֹן עַל-קִרְיָתָיו אֶחָת בַּשָּׁנָה מִדָּם חַטָּאת הַכֹּפְרִים אֶחָת בַּשָּׁנָה יִכַּפֵּר עָלָיו לְדֹרֹתֵיכֶם קֹדֶשׁ-קֹדְשִׁים הוּא לְ-ה'. (שם י')

נשים לב שזהו האיזכור הראשון בתורה של יום כיפור. עד עכשיו לא הזכיר בתורה המושג 'יום כיפורים', ואנחנו יודעים שאת יום הכיפורים קיבלנו בעקבות קבלת משה את הלוחות בפעם השניה. הזכרנו את זה לא אחת בדברי רש"י - משה רבנו יורד עם הלוחות והקב"ה רוצה להראות לעם ישראל שהוא סלח ומחל להם בשמחה, ולכן "לא היו ימים טובים לישראל כחמישה עשר באב וכיום הכיפורים" שבהם הקב"ה סלח ומחל ונתן לנו את התורה, וביום הכיפורים יכפר הכהן אחת בשנה, הכהן הגדול שנכנס לקדש הקדשים. הנה לנו

מזבח הזהב או סעיף 'שונות'

פרשת תצוה היא ההמשך הישיר של פרשת תרומה, בה למדנו על כל כלי המשכן כמעט, והיא מתארת ברובה את בגדי הכהונה, אך היא מסתיימת בפרשיה מעניינת; בקריאת 'שביעי' התורה כאילו נזכרת בסעיף 'שונות' - בכלי אחד שלא עסקנו בו עדיין והוא מזבח הזהב, מזבח הקטורת. וזה נראה מוזר - כי התורה עסקה על פי הסדר בארון העדות שנמצא בקודש הקודשים, ממנו עברה לכלים שנמצאים בקודש - המנורה והשולחן, ומשם היא יצאה החוצה לקרשים, ליריעות, לחצר הנחושת וכו', אבל בכלי הנוסף שנמצא שם בקודש, מזבח הזהב, התורה כאילו 'שכחה' לעסוק בפרשת תרומה על פי הסדר. מעניינים מאד דבריו של אחד מגדולי המפרשים הראשונים של התורה, ממגורשי ספרד, בעל 'צרור המור'¹ -

ועשית מזבח מקטר קטורת. הנה חתם מלאכת המשכן במזבח הקטורת. לפי שהוא הכלי היותר נבחר זולת הארון שצוה בראשונה. (צרור המור, שמות ל', א')

כלומר התחילו בארון ומסיימים בכלי מספר שתיים בחשיבותו - מזבח הזהב, ולפני שנמשיך בדבריו רק נזכיר מה עושים במזבח הזהב. זו פעולה שהכהן היה עושה בכל יום פעמיים ואף אנחנו אומרים את הפרשה הזו בבוקר לפני התפילה וכן לפני מנחה - הקטרת הקטורת. הנה הפסוקים -

וְעִשִּׂית מִזְבֵּחַ מִקְטֵר קְטֹרֶת עֲצֵי שִׁטִּים תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ... וְנִתְחַה אֹתוֹ לִפְנֵי הַפָּרֹכֶת אֲשֶׁר עַל-אֹרֶן הָעֵדוּת לִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל-הָעֵדוּת אֲשֶׁר אֲנִיעַד לְךָ שְׁמָה. (שמות ל', א'-ו')

נשים לב לקשר המוזכר כאן בפסוק בין מקטר הקטורת לבין ארון העדות. כל הפרטים שמוזכרים כאן לכאורה אינם קשורים למזבח - זה שהקב"ה נועד מבין שני הכרובים, זה שיש כפורת מעל הארון. הרי רוצים לציין כאן את המיקום של מזבח הקטורת. כבר למדנו שהשולחן מוקם בצפון, המנורה בדרום - יפה מאד, אז למה לא אומרים שמיקום של המזבח היה

² כפי שמבהיר שם רש"י, כי קטורת של עבודה זרה ברור שאין להביא למשכן ואין הפסוק צריך לחדש דבר כזה.

¹ רבי אברהם בן יעקב סבע, 1440-1508, היה רב, פרשן, מקובל והוגה דעות. נולד ופעל בקסטיליה שבספרד, עבר לפורטוגל, לפאס שבמרקו, לאדריאנופול שבטורקיה ונפטר באניה בדרכו לאיטליה, בערב יום הכיפורים ד'רס"ט, ושם נקבר. נכדתו נישאה למרן רבי יוסף קארו זיע"א.

הכל וקישור הכל, וחותרם התפלה היא הקטורת [כפי שהקטורת מקשרת וחותרת את כל ענייני המשכן, כך אנחנו מסיימים את התפילה בכל יום עם הקטורת, חותרם התפילה. ולמה? -] שמקשר כל התפלה ועושה ממנה עטרה [למלך] וקושרה כתר לקונו יתברך. (צורור המור, שם)

זה פירוש מדהים! אנחנו אומרים את פרשת הקטורת בסוף התפילה, חותרים בה את התפילה ואז קושרים את כל התפילה בקטורת הזו, עליונים ותחתונים, ואת זה לא הבינו הנערים והחמור שהלכו עם אברהם אבינו. הם לא הבינו ב-"אד תלולה" (פיוט סליחות "אם אפס רובע הקן" לרבי יצחק מרגנשבורג זיע"א). כששאל אותם אברהם מה הם רואים הם ענו - 'חול, הרים', ואילו יצחק ראה את ענן הקטורת, ראה איך מתחברים עליונים ותחתונים. וזה תכלית כל המשכן, תכליתה של כל התפילה, של כל יום ויום וכשנצליח לעשות כן נסיר מהעולם את מידת הדין. זה נפלא מאד.

גולם, מה אתה דורך עלי?

אבל אני מבקש לנסות להוריד את הדברים הללו אלינו או אולי להעלות אותנו אליהם, ולשם כך נקרא את מה שאומר הרבי הרי"צ זיע"א, שמצוטט בספר 'היום יום' ליום השביעי של פרשת תצווה -

על לעתיד לבוא כתוב: "אבן מקיר תזעק וכפיים מעץ יעננה" (חבקוק ב', י"א). עכשיו שותק הדומם, דורכים עליו והוא שותק. אבל יבוא זמן בגילוי של לעתיד, שהדומם יתחיל לדבר, לספר, והוא ידרוש, באם בעת ההליכה לא חשבו או דיברו דברי תורה, למה דרכו עליו?! האדמה עליה דורכים, ממתינה אלפי שנים, מששת ימי בראשית, כאשר בינתיים דורכים עליה כמה ברואים בעלי חיים כו', עד שידרוך עליו יהודי, שני יהודים, וידברו דבר תורה. ובאם לאו, אומרת היא: הרי אתה כמו בהמה! (היום יום ט"ו אדר ראשון)

זה דיבור עצום, דברים נוקבים, ואגב יש לו המשך שמופיע במקום אחר שם כתוב משפט נוסף -

...אבל כשהוא הולך ואינו עסוק בדברי תורה, אומרת לו האבן עלי הוא דורך: "גולם, מה אתה דורך עלי? במה אתה חשוב ממני? [במקור ביידיש - בולאך, וואס טרעסטו אויף מיר? מיט וואס ביסטו העכער פון מיר?] (היום יום ז' אדר שני)

מה כתוב פה? כתוב פה אחד היסודות הגדולים ביותר בתורת החסידות ואני חושב שבעומק זה סיפור המשכן, התכלית, השביעי, שדווקא בו הרבי הביא את 'היום יום' הזה. זה הכלי לחיות את מזבח הקטורת. בוודאי שצריך לומר את פרשת הקטורת, "ונשלמה פרים שפתינו", אבל מהו הכלי? מה צריך לעשות? - זו האמירה הזו.

מקור הדברים הוא הפסוק בספר חבקוק. זוהי אחת הדוגמאות, שבפשוטו של מקרא מתאר משהו שעוסק בגאולת ישראל מגלות בבל. מאותו חורבן, מאותו בנין חרב, האבן שתישאר בקיר תזעק את בביה ותתאר את האבלות, והכפיס, פיסת העץ שהיתה חלק מקורת הבנין, יענה לאבן וכך הם דנים כמה רע,

שהפעולה הכי יומיומית, הכי תמידית, הכי ריטואלית, שעושים אותה בכל יום, כמו תמיד של שחר ותמיד של בין הערביים, נעשית באופן נוסף גם ביום הכיפורים. וגם זה חידוש גדול שלא מופיע לפני כן - בכל הפרשיות הללו, תרומה ותצוה לא מופיעות הפעולות שעושים בכלי המשכן, חוץ מכאן. כתוב פה בפסוק שלא להעלות עליו עולה ומנחה - אבל עדיין לא נצטוונו בעולה ובמנחה אלא רק בחומש ויקרא זה יופיע. כלומר לכאורה גם כל זה היה צריך להופיע עם הקרבנות בחומש ויקרא, שם יופיעו כל המנחה, העולה, הנדבה וכו' - ואז תצרך לזה את ענין הקטורת, אבל התורה מחליטה לכתוב את זה כאן, וזה מסיים את כל סיפור המשכן.

קטורת - חותרם הכל וקישור הכל

נחזור לפירוש צורור המור -

הנה חתם מלאכת המשכן במזבח הקטורת. לפי שהוא הכלי היותר נבחר זולת הארון שצוה בראשונה. לפי שהוא מכפר ומעשיר ומשמת. כאומרו 'שמן וקטורת ישמח לב' [יום הכיפורים הוא יום של שמחה לקב"ה ולישראל]. ותחלת המחשבה סוף המעשה, כי תכלית עשיית המשכן הוא לכפר על מעשה העגל. והתורה היא מכפרת [כלומר זה הארון, הכלי הראשון שמופיע בתרומה. אנחנו רואים עכשיו את הקשר?]. והקטורת הוא עוצר המגפה ומסלק חרון אף מישראל. [כלומר התורה מכפרת והקטורת מסלקת חרון אף מישראל] וכבר ידעת מאמרם ז"ל הכל הולך אחר החתום. ולכן חתם כל דברי המשכן במזבח הקטורת. לפי שהוא מקשר כל דברי המשכן [קטורת בארמית זה קשר]. ומקשר הדברים התחתונים בעליונים והעליונים בתחתונים [לכן הר המוריה נקרא כך, הר המור על שם הקטרת. ומה ראה שם אברהם אבינו בהולכו עם יצחק לקראת העקדה? - ענן קשור מעל ההר! לזה מחכה כל עם ישראל ביום הכיפורים, לראות שהקטורת עולה בעשן ישר, סימן שהכל נתכפר להם. וכל הסיפורים בבית שני על הכהנים הצדוקים היו סביב הקטורת, ואת הנהגה הגדולה היו משיעין שיעשה את כל סדר העבודה באמת בסדר הנכון כאשר הוא נמצא לבדו בקדש הקדשים - "ולא יהיה שם אדם בבואו אל הקדש", וחז"ל אומרים שגם אף מלאך לא היה נכנס איתו פנימה. שם הקישור הכי עמוק שלנו, עם ישראל, עם הקב"ה. זה יומיומי אבל זה בא גם ממה שהתרחש שם ביום הכיפורים]. ולכן נקרא קטורת לשון קישור כמו שרי קטרין. לפי שמקשר כל הדברים ומחברם. ולכן אמר "ונתת אותו לפני הפרכת אשר על ארון העדות אשר אועד לך שמה". וצוה להקטירו בבקר ובערב כדי לסלק מדת הדין של לילה [בבוקר, וקטורת קודמת לאיברין] ומדת הדין של בין הערבים. ולהורות יותר על מעלתו אמר "וכפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה", שזה היה ביוה"כ. להורות שכפרת ישראל של יוה"כ תלויה בה. וזהו "אחת בשנה יכפר עליו לדורותיכם". ומזה הטעם בעצמו אנו אומרים הקטורת בכל יום ויום בבקר ובערב אחר כל התפלה [ב'אין כאלקינו', לפני עלינו לשבח]. לפי שהקטורת היא חותרם

אמר רבי סימון בשם רבי שמעון חסידא בעולם הזה אדם הולך ללקוט תאנים בשבת אין התאנה אומרת כלום אבל לעתיד לבוא אם אדם הולך ללקוט תאנה בשבת היא צווחת ואומרת שבת היום. בעולם הזה אדם הולך לשמש עם אשתו והיא נדה אין מי מעכב בידו, אבל לעתיד לבוא אם רצה לעשות האבן זועקת ואומרת ממקום מושבה נדה היא שנאמר (חבקוק ב יא) כי אבן מקיר תזעק.. (מדרש תהילים ע"ג)

התאנה צועקת, האדמה מדברת. יש בתי כנסת שהפסוק הזה כתוב על הקירות שלהם - "אבן מקיר תזעק", וחז"ל לומדים במקום אחר -

אבני ביתו של אדם וקורות ביתו של אדם מעידים בו שנאמר (חבקוק ב יא) כי אבן מקיר תזעק וכפיס מעץ יעננה. (תענית י"א).

אין זה סתם ביטוי. זה עמוק מאד. זה יותר מדברים אחרים שאנחנו רגילים לדבר עליהם בתורת החסידות, למשל על כך שיגיעו ימים בהם "...וְרָאוּ כָּל בָּשָׂר יַחְדָּו כִּי פִי ה' דִּבֶּר" (ישעיהו מ' ה'), או "כִּי מְלָאָה הָאָרֶץ דָּעָה אֶת ה' כַּמַּיִם לַיָּם מְכַסִּים" (שם י"א, ט'). נשים לב שהפסוקים האדירים האלה עדיין מדברים באדם, בבשר, בחי, ואילו הפסוק בחבקוק מדבר על הדומם. מתי זה התחיל? ראינו את זה לעיל - האדמה שדורכים עליה ממתנה אלפי שנים מששת ימי בראשית.

פינות זיכרון

במעמד הר סיני אנחנו כמעט מתנו והקב"ה החייה אותנו בטל של תחיית המתים, ומה קרה? שמענו קול גדול "ולא יסף", וחז"ל מבארים שהקול היה כזה שחדר את כל המציאות ולא היה לו הד. "ולא יסף" היינו לא נוצרה תוספת, לא היתה מציאות שחסמה את הקול והחזירה אותו. הרבי מסביר עמוק - במעמד הר סיני, שהיווה כקריאת הכיוון לעתיד, לא היתה ישות עוד חוץ מהאינסוף שנזעק מכל פיסת אדמה. לא היה קיר שחסם. נדמיין עולם שכולו ספוג וכולו מבטא את רצון ה'. הרעיון שמנגד כביכול את רצון ה', הטבע, האדמה שדורשת את שלה, כשהכל ידבר את דבר ה' האדמה תשאל - "בולאך, למה אתה דורך עלי?". גם הפרפר עובר משלב של גולם אל שלב הפרפר. אתה יודע מה התפקיד שלך? התפקיד שלך הוא להרים ולרומם את המקום, את האדמה.

אתה מסתובב היום ברחבי הארץ ואתה מגלה תופעה שמתרחשת בהרבה מקומות - המון פינות זיכרון שהוקמו. הרבה מקומות. הייתי היום ליד חוף הים בשבי ציון ומצאנו שם את "פינת השקיעה של רועי", שהוקמה לעילוי נשמתו ולזכרו של רועי לוי הי"ד, המח"ט של היחידה הרב-מימדית שנהרג בשמחת תורה. באותו יום נהרגו שני אלופי משנה - גם יוני שטיינברג הי"ד, תלמיד-אהובי, מח"ט הנח"ל נהרג באותו יום קשה. פגשתי השבוע תלמיד נוסף, שבנו נפל בקרב, והוריו ממשיכים אותו, ובמה? - מאז תחילת המלחמה, כל עוד הוא היה איתנו, הוא רצה לבנות פרגולות לכל מיני חיילים וכו', והוריו בחרו להמשיך את פעלו באופן של להמשיך לבנות

כמה קשה, כמה אבלות יש. אמנם בתורת החסידות, ומיד נראה עד כמה זה דווקא פשט, הפסוק בא לתאר את אחד מייעודי הגאולה ואולי הגדולים ביותר - הייעוד בו הדומם הגשמי יהיה חדור במציאות הבורא, והוא ירגיש, והוא עצמו יתנגד למעשים המנוגדים נגד רצון הבורא. עכשיו יש דומם שאנחנו מנהלים אותו, דורכים עליו, אבל כאשר אני אצא ממציאות הגולם זה ישתנה, ואין הכוונה לגולם 'טיפש', אלא כמאמר חז"ל - "שבעה דברים בגולם ושבעה בחכם" (אבות ה', ז). הרמב"ם מבאר שהגולם הוא רחוק מלהיות טיפש -

גולם. הוא איש שיש לו מעלות שכליות ומעלות המידות, אמנם אינם שלמות ולא הולכות על סדר כראוי, אבל יש בהם ערכוביה ובלבולים והתערב בהם חסרון, ומפני זה נקרא גולם להדמותו לכלי אשר יעשהו האומן ותהיה בו הצורה המלאכית שיחסרהו ההשלמה והתיקון, כסכין והסייף שיעשה הנפח גולמים והגיע להם צורתם קודם שישחזים ויחדדם וימרטם, ויפתח בהם מה שדרכו לפתח וישלים תיקונם, והם הנקראים לפני זה גולמי כלי מתכות כמו שהתבאר בכלים, והיא מלה עברית 'גלמי ראו עיניך (תהלים קלט, טז) רוצה לומר חומר שלי קודם הגיע צורת האדם בה. וכאשר לא הגיע לזאת הצורה שלמותה קראוהו גולם, לדמותו כחומר הנמצא מוכן לקבל צורה אחרת ישוב בה יותר שלם. (רמב"ם פירוש המשניות שם)

יש שלב בפרפר שהוא נקרא 'גולם'. זה שלב שיש בו הכל, יש לו שכל עצום, אבל הוא עדיין לא ממלא את ייעודו. הוא חומר גלם - הוא לא יכול להפוך את המציאות. מחשב.

אבן שמבטאת את רצון הבורא

ולמה אמרנו שזה ממש עומק פשט הפרק בנביא? כי הפרק הזה מתאר באמת את העתיד לבוא, והוא מסתיים במילים -

וְהָיָה בְּהִיכַל קְדֹשׁוֹ הַסּ מִפְּנֵי כְּלֵי־הָאָרֶץ. (חבקוק שם כ')

כל הארץ, כל האדמה, כל הדומם, יהפוך להיות היכל קדשו, המשכן. בשבוע שעבר דיברנו מה קורה אחרי שקיבלנו את התורה שניתנה לנו מלמעלה בפרשת יתרו, ואנחנו מתחילים לקיים את המצוות בחפצי המצווה והקדושה בפרשת משפטים - ואז לוקחים את הזהב, הכסף, הנחושת, הצמר והגרוטאות שבחצר ומרוממים אותם והופכים אותם לקודש, ואז יבוא יום ש-"אבן מקיר תזעק". האבן תבטא את רצון הבורא. לאבן יש רצון, לטבע יש רצון, למקום יש רצון.

ומה אומר תחילת הפרק? -

וַיַּעֲנֵנִי ה' וַיֹּאמֶר כְּתֹב חֶזוֹן וּבְאֵר עֲלֵי־הַלְחֹת לְמַעַן יִרְוֶץ קוֹרְאֵי בּוֹ. כִּי עוֹד חֶזוֹן לְמוֹעֵד וַיִּפְתַּח לִקְוֵי וְלֹא יִכָּזֵב אִם־יִתְמַקְּמָהּ חֲכֵה־לוֹ כִּי־בֹא יִבֹּא לֹא יֵאָחֵר. הִנֵּה עֲפֹלָה לֹא־יִשְׁרָה נִפְשׁוֹ בּוֹ וַצְדִיק בְּאִמּוֹנָתוֹ יִחִיָּה. (שם ב'ג')

ואז עוברים לתאר את הגלות - "אבן מקיר תזעק", וחוזרים ל-"הס מפניו כל הארץ". אגב, גם חז"ל למדו על הפסוק הזה -

הכל בא כדי שיגיע הרגע שיתגלה לעתיד לבוא ויגלה שהעולם מעצמו מתנהל כפי רצון הבורא, וזו כל העבודה שאנחנו עוברים פה.

זה מדהים שזו אמירת "היום יום" שהרבי הרי"צ כותב ביום השביעי של פרשת תצווה, של פרשיות שהמשכן, ובעליה של מזבח הקטורת. אנחנו מבינים? - זהו מזבח הזהב אשר נמצא "לפני הכפורת אשר על ארון העדות אשר איוועד לך שמה". איזה דבר מדהים; הרי איך הקול יוצא מבין שני כרובים? -

וּבָבֹא מִלְּשָׁה אֱלֹהִים מוֹעֵד לְדַבֵּר אִתּוֹ וַיִּשְׁמַע אֶת־הַקּוֹל מִדַּבֵּר אֵלָיו מֵעַל הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל־אֲרוֹן הָעֵדוּת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִים וַיְדַבֵּר אֵלָיו. (במדבר ז' פ"ט)

רש"י מסביר שם שהקול מדבר תמיד, הוא מתדבר מעצמו מאליו, אבל צריך את משה - את בחינת משה שבכל אחד ואחת מאיתנו, והוא רק צריך להיכנס אל אהל מועד. המשכן הזה הוא הדומם, ואגב, ככל שהוא יהיה קדוש יותר הוא יהפוך מעיקר צומח וחי (קרשים, יריעות עיזים וכו'), ומיעוט של מתכות) לרוב מוחלט של דומם - כאשר הוא יהיה מקדש. המקדש קדוש יותר מהמשכן כי בו אני מגלה את הקדושה דווקא בדומם, באבנים, באדמה שאתם דורכים עליה. כי הבירורים נמשכים וככל שהם נמשכים, כל המציאות מגלה שהיא רוצה לפעול את רצון הבורא, רק שאני צריך לעזור לה לפעול את זה.

אנחנו נמצאים בערב שבת זכור, תצווה, וכשראיתי את פינות הזיכרון האלה חשתי שמשוה פה בעולם מתחיל לרצות ולהתרומם, לרצות להתעלות, אולי דווקא דרך הדברים הכי קשים האלה. העולם עצמו, לא רק הגויים, לא רק "וראו כל בשר", אלא "וה' בהיכל קדשו הס מפניו כל הארץ" - אין הכוונה שכולם ישתקו אלא שהארץ כולה שותקת מלפניו ובעצמה מבטאת את רצונו. זה מה שהיא מבקשת - שידרוך שם יהודי, שני יהודים וידברו דבר תורה. זה הכל, מה בסך הכל ביקשנו? - ודבר התורה הזה ירומם את המקום. ואם לא, חלילה, אומרת היא האדמה - 'אז מה חידשת? גם אתה כמו בהמה, כי מה התרומם פה?'

להקשיב לאדמה

זו מחשבה מופלאה שיש כלי שיכול לייצר משכן ומזבח קטורת, והכלי הוא פשוט אותיות של תורה כשהולכים בדרך. פשוט להרים את המקום. זה להיות במשכן, ללכת במשכן ולדבר אותיות של תורה -

כשהולכים ברחוב צריכים לחשוב דברי תורה, אם במחשבה אם בדיבור, זה תלוי, באם על פי דין מותר לדבר שם דברי תורה. אבל כשהוא הולך ואינו עסוק בדברי תורה, אומרת לו האבן עליו הוא דורך: "גולם, מה אתה דורך עלי? כמה אתה חשוב ממני? (היום יום ז' אדר שני)

כלומר בניית המשכן איננה איזה דבר מורכב אלא פשוט ללכת ולהקים פינות זיכרון, לא כי עדי נהרג, ולא רק כי רועי נהרג ולא כי 'פינת הזיכרון של גבי' וכו' - אלא כי אתה מייצר זיכרון במובן

מקומות שזועקים מן האדמה. "קול דמי אליך צועקים אלי מן האדמה". זה כל כך עמוק, זה הפירוש של 'מששת ימי בראשית'. הרצון הזה ליצור מקומות לזיכרון נובע בעומק מההבנה שכאשר העולם לא קולט ולא מבין - האדמה זועקת. היא זועקת ושואלת - למה אתם דורכים עלי אם אתם לא מרוממים אותי?.

קדושת הדומם

יודעים מה פירוש המילה לדרוך בעברית? בסלנג הישראלי הביטוי "לדרוך על משהו" לא נשמע כל כך טוב, וככה אנחנו חיים, אנחנו דורכים על האדמה. אבל 'לדרוך ענבים' זה משהו אחר. הקב"ה נראה כדורך ענבים בגת כשהוא מביא את הגאולה (עי' ישעיהו ריש ס"ג). דורך הענבים בגת הוא מי שדורך ומגלה את מה שהענב עצמו לא יכול לגלות. הוא מעלה את הענב מברכת "בורא פרי העץ" לברכת "בורא פני הגפן", ומעלה את העולם לסוד שכבוש בתוך הענב. בתוך הענבים כבוש סוד עמוק - "נכנס יין יצא סוד". זה כל העולם הזה - 'יין' ו-'סוד' עולים בגימטריא כ"א לסכום שבעים, והיין הזה, הסוד הזה רוצה להופיע ובשביל זה הוא מבקש שתדרוך עליו.

מהו המשכן? המשכן זה מקום. לא בגלל שהקב"ה צריך מקום אלא מפני שהבלי גבול שיכול להופיע בכל מה שהוא מוגבל מתגלה דווקא בהופעתו בגבול, במקום. מהו מזבח הקטורת? מה לא ראו הנערים וכן ראו אברהם ויצחק אז הבין אברהם מה תפקידו? - הם ראו את הכח לקשר עליונים ותחתונים. הם ראו את הכח שהוא תכלית כל הבריאה, "סוף מעשה במחשבה תחילה". התורה מכפרת והקטורת עוצרת את המגיפה. המגיפה היא מה שקורה בעולם כאשר משהו בפיסיקה הפנימית של העולם לא מתרחש כמו שצריך ואז כל הפיסיקה של העולם מתבלבלת, מגיפה שמבלבלת בין קטנים לגדולים. שם יילך אהרן ויעצור את מלאך המוות, במגיפה שהיתה אחרי סיפור קרח, כי הקטורת שלפעמים נראית ממיתה היא גם מחיה -

...לפי שהיו ישראל מליזין ומרננים אחר הקטורת לומר, סם המות הוא, על ידו מתו נדב ואביהוא, על ידו נשרפו חמשים ומאתים איש, אמר הקב"ה תראו שעוצר מגפה הוא (מכילתא יסע פ"ז) והחטא הוא הממית. (במדבר י"ז, י"ג ברש"י)

הקטורת ממיתה זה מה שהיה לנו בהר סיני, היא מוציאה אותנו מהמקום, כי היא מזכירה לנו שאנחנו מקשרים עליונים ותחתונים והטבע כל כך חזק עד שאני מרגיש שאני לא יכול לחיות את זה ולכן אני מת.

בימים האחרונים 'תפסו אותי' פינות הזיכרון השותקות האלה שהן יותר חזקות מהכל, והן רק מבקשות - 'תן לאדמה לדבר. אל תדרוך עליה אלא דרוך אותה'. לדרוך בא מהמילה דרך, את הנשק אנחנו דורכים, דורכים חץ מקשת, וכשאתה דורך אתה מביא את זה למקום שממנו הוא ממש את הפוטנציאל שלו להגיע למרחקים עצומים, וכל העולם, כל האדמה מחכה מששת ימי בראשית דרך מתן תורה. וכל התורה, כל המצוות,

"מה שמע שמועה ובא", ומה ניסה עמלק לעשות? היתה לו רק בעיה אחת - הוא לא שמע ולכן הוא יכול היה לתת לעם ישראל לבנות מקדש. לאורך ההיסטוריה הוא מופיע כאשר עם ישראל רוצה לבנות את המקדש. הוא מריח את זה בחייושנים שלו, והוא לא רוצה שהעולם ישמע. הוא קפץ לאמבטיה הרתחת, כדי שלא נשמע אנחנו את האדמה זוקת. שלא נשמע את רצון ה' עד הסוף. מובא בספר זרע שמשון⁴ כי זה שיש בעולם המן זה בגלל אגג נשאר ששאל לא הרגו. והיום, שאין לנו עמלק, מהי פרשת זכור? מה משמעותה? - תשמע את מה שהקב"ה רוצה ואז גם האדמה תשמע. תתבטל לרצון הזה. האדמה תשמע גם ואז -

מִכְנֵף הָאָרֶץ זְמַרְתָּ שְׁמַעְנֵנוּ צְבִי לְצִדִּיק... (ישעיהו כ"ד, ט"ז)

בכנף הארץ ממש מהאדמה, "אבן מקיר תזעק וכפיס מעץ יעננה". בעז"ה שנזכה ל-"עוד ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים" כל מה שהקטורת מלמדת - מכפרת, מעשירה ומשמחת. לא רק עושר פיסי אלא עושר בדעת, עושר העולם. ונזכה גם לחלק האחרון - "שָׁמַן וְקִטְרֶת יִשְׁמַח לְב... (משלי כ"ט) בעגלא ובזמן קריב.

הכי טוב ויפה של המילה, לזכור³, לפעול, ליצור. זה ההזרע זרע באדמה הזו שהיא תפעל את רצון הבורא.

וכמה נפלא שאת האמירה הזו מביא הרבי בט"ו אדר א', בשושן פורים קטן. כי בעצם זו גם כל מגמת הפורים - להפוך את העולם, ש"רבים מעמי הארץ מתייהדים". הדבר היחיד שחסר בפורים ובגללו אנחנו גם לא אומרים בו הלל הוא שהנס התרחש מחוץ לארץ, אבל כאשר הוא יופיע בארץ ישראל והאדמה עצמה כבר תדבר אז יהיו שני ימים שלעתיד לבוא לא יתבטלו - פורים ויום הכיפורים (של מזבח הקטורת). הם לא יתבטלו כי הם לא מתארים איזה אירוע היסטורי אלא עניינים הוא לתאר שכאשר יהודים זועקים לשמיים, "שק ואפר יוצע לרבים", אז העולם מתהפך. לא אומרים עדיין הלל כי אנחנו באמצע הדרך ויש לנו עוד עבודה, אבל כאשר זה יהיה כאן זה לא יהיה נס שבחוצה לארץ, לא יהיה נס ש-"אכתי עבדי אחשורוש אבן", עדיין אנחנו עבדי אחשורוש, אלא כאשר זה יופיע במילואו - וואו! רק צריך לדעת להקשיב ולשמע את האדמה מבקשת את זה.

בעיית השמיעה של המן

ומילה לסיום. מופיע בספרים הק' שיש ענין לאכול אזני המן בפורים, ולכאורה הרי צריך למחות את המן כולו ואיך נשאר האזניים? וההסבר הזה הוא - מה היתה הבעיה של המן, של עמלק? כל העולם שמע את קריעת ים סוף "שמעו עמים ירגזון חיל אחז יושבי פלשת", אחד אפילו שמע יותר מכולם - יתרו -

השיעור מוקדש
לזכות עם ישראל, להנצחת ושמירת חיילי צה"ל, לחשבת החטופים מחרח ובשלום, לחשבת כל הנפלים לקבר ישראל, לשלום כל חיותמים האלמנט, לע"ג כל הנפלים על קידוש ה' באירועי המלחמה ולע"ג ירידנו בנימין בן שושנה ז"ל, שרה בת קלרה ע"ה ואסתר גיטל וקסמן ע"ה ולהבייל
לרפואת כל הפצועים והחולים ובתוסס
עמרם בן איידה חיה, יוחאי יהודה בן סיגל חוזה,
פאצי פרוחה בת אסתר, חודיה בת אורית
וליווג הגון ליעל רחל בת אריאל אסתר תחי'
 להקדישת שיעורים ניתן לפנות בחודיעת וואטסאפ לעמטאל - 054-7500516

⁴ להרב שמשון חיים נחמני זיע"א (1706-ו' אלול תקל"ט, 18 אוגוסט 1779), שהיה מקובל וסופר תורני בצפון איטליה.

³ לזכור זה גם מהשורש של זָכַר.